

Chișinău, 14 ianuarie 2010

Dominique Strauss-Kahn
Director General
Fondul Monetar Internațional
700 19th Street NW
Washington, DC 20431, S.U.A.

Stimate Doamnă Strauss-Kahn,

Memorandumul cu privire la Politicile Economice și Financiare (MEFP) anexat prezintă obiectivele, politicile și măsurile de ordin economic trasate de Guvernul Republicii Moldova pentru anii 2010-2012. Obiectivele și politicile respective sunt în corespundere cu Planul de Stabilizare și Restabilire Economică, angajamentele asumate față de Uniunea Europeană și Strategia Națională de Dezvoltare (SND). Ținând cont de necesitățile legate de balanța de plăți și politicile descrise în Memorandum, solicităm aprobarea unui program de trei ani ce ar îmbina două mecanisme de finanțare – Mecanismul Extins de Creditare (ECF) și Mecanismul Extins de Finanțare (EFF) – în valoare totală egală cu echivalentul a 369,6 milioane de DST (300 la sută din cotă), pentru perioada ianuarie 2010 – ianuarie 2013.

Principalul obiectiv al Guvernului și Băncii Naționale este îmbunătățirea situației populației prin promovarea creșterii economice durabile și reducerii sărăciei. Pentru atingerea acestui obiectiv, politicile incluse în Memorandumul anexat își propun asigurarea stabilității macroeconomice, restabilirii creșterii economice, dezvoltării sectorului financiar, îmbunătățirea mediului de afaceri, inclusiv prin reducerea gradului de implicare a statului în economie, și consolidarea sistemului de asigurare a securității sociale. În afară de aceasta, în urma consultărilor cu Fondul Monetar Internațional, vom întreprinde măsuri suplimentare care ar putea deveni necesare pentru atingerea obiectivelor propuse.

Guvernul consideră că politicile prezentate în Memorandumul cu privire la Politicile Economice și Financiare (MEFP) anexat sunt adecvate pentru atingerea obiectivelor programului elaborat, dar este gata să întreprindă și alte măsuri care ar putea fi indicate pentru atingerea scopului dat. Autoritățile Republicii Moldova vor consulta FMI privind adoptarea măsurilor respective, anterior revizuirii politicilor incluse în Memorandum, în conformitate cu politicile FMI privind astfel de consultări. Vom comunica FMI toată informația necesară pentru monitorizarea progresului în realizarea programului. De asemenea, vom purta discuții cu Fondul Monetar Internațional privind politicile economice promovate după expirarea programului, în concordanță cu politicile FMI privind astfel de consultări, atât timp cât vor exista procurări nerealizate în cadrul tranșelor de credite acordate în bază de condiționalitate.

Cu sinceritate și profund respect,

_____/s/
Vlad Filat
Prim Ministru
Guvernul Republicii Moldova

_____/s/
Valeriu Lazăr
Viceprim-Ministru
Ministrul Economiei și Comerțului

_____/s/
Veaceslav Negruța
Ministru
Ministerul Finanțelor

_____/s/
Dorin Drăguțanu
Guvernator
Banca Națională a Moldovei

Anexe: Memorandumul cu privire la Politicile Economice și Financiare
 Memorandumul Tehnic de Înțelegere

MEMORANDUMUL CU PRIVIRE LA POLITICILE ECONOMICE ȘI FINANCIARE PENTRU 2010-12

14 ianuarie 2010

I. CONTEXT GENERAL

1. **În perioada 2006-2008, economia Republicii Moldova a înregistrat o creștere economică robustă, însă a dat semne de supraîncălzire.** Creșterea economică a înregistrat o medie de circa 5 procente ajungând la cota de aproape 8 procente în 2008, fiind susținută în parte de remitențe și investițiile străine. Cererea internă puternică, însă, a ținut inflația la nivelul de două cifre pentru cea mai mare parte din această perioadă, iar deficitul contului curent a atins nivelul de 17-18 procente din PIB. Deși politica fiscal-bugetară a menținut un deficit bugetar redus și o datorie publică mică, în cadrul unui program economic susținut de un aranjament PRGF cu FMI, această politică nu a construit suficiente rezerve fiscal-bugetare pentru a face față dezechilibrelor macroeconomice tot mai mari.

2. **Criza economică mondială a dus la o re-balansare bruscă a economiei, punând presiuni considerabile asupra societății.** În prima jumătate a lui 2009, cererea slabă din partea partenerilor comerciali a dus la scăderea severă a exporturilor și remitențelor. Balanța de plăți a trecut de la un surplus de US\$144 milioane până la un deficit de US\$556 milioane în aceeași perioadă, iar investițiile directe străine și alte fluxuri de capital s-au redus dramatic. În timp ce PIB-ul s-a redus cu 7.8 procente, cererea internă a scăzut cu ritmuri și mai mari, iar contul curent s-a contractat până la 11.2 procente din PIB. În paralel au apărut presiuni deflaționiste, iar până în luna noiembrie, inflația pentru perioada de 12 luni a înregistrat cota de -0,7. Nivelul sărăciei și rata șomajului au crescut semnificativ.

3. **Criza și majorările bruște ale cheltuielilor în perioada pre-electorală, au generat un deficit bugetar mare, situația fiind agravată și de criza economică.** În primele nouă luni, veniturile publice s-au redus cu peste 10 la sută în raport cu 2008, această scădere fiind cauzată în mare parte de reducerea încasărilor din TVA, veniturilor ne-fiscale și a taxelor pe comerțul exterior. De asemenea, înainte de alegerile din luna aprilie s-au majorat cu peste 13 la sută cheltuielile bugetare curente, din cauza angajamentelor de majorare substanțială a salariilor și pensiilor, cu mult peste resursele disponibile la buget. Deficitul fiscal-bugetar s-a majorat de la 1 la sută din PIB în 2008 până la aproximativ 6 procente din PIB în ianuarie-septembrie 2009, fiind finanțat în mare măsură din soldurile acumulate anterior în conturile bugetare și împrumuturi masive pe piața internă.

4. **Confruntându-se cu presiuni susținute de depreciere, BNM a vândut aproape o treime din rezervele sale internaționale pentru a susține Leul la începutul anului 2009.** Aceste vânzări (peste US\$500 milioane) au condus de asemenea la retragerea bruscă a

lichidităților, astfel înăsprind condițiile monetare în pofida scăderii inflației. Plus la aceasta, în pofida unei depreciere de 8 la sută în perioada ianuarie-aprilie, cursul de schimb al monedei naționale s-a întărit în raport cu monedele partenerilor comerciali, afectând competitivitatea exporturilor din Moldova. Începând cu luna mai, piața valutară s-a stabilizat și BNM ulterior și-a recuperat o parte din rezervele sale valutare (circa US\$290 milioane), și-a redus rata de bază de la 11 procente până la 5 procente și a redus norma rezervelor obligatorii de la 17,5 până la 8 procente, astfel determinând băncile comerciale să reducă ratele la credite. Cu toate acestea, ratele la creditare rămân a fi foarte înalte, în termeni reali încadrându-se între 17 și 20 procente, ceea ce, de rând cu condițiile economice nefaste, contribuie la scăderea bruscă a cererii pentru credite. Oferta de credite de asemenea s-a comprimat, deoarece se pare că băncile preferă să-și canalizeze lichiditățile deblocate spre procurarea valorilor mobiliare de stat.

5. **Deși sistemul financiar rămâne stabil, recesiunea a afectat calitatea creditelor și o bancă comercială a fost închisă.** Scăderea activității de creditare și majorările de capital în diferite bănci au adus media suficienței capitalului ponderat la risc pe sistem până la 32,7 procente în luna noiembrie 2009, cu mult peste nivelul minim necesar de 12 procente. Situația cu lichiditățile este foarte bună. Testele la stres efectuate de BNM confirmă că majoritatea băncilor au portofolii robuste pentru a înfrunta diferite riscuri. Cu toate acestea, ponderea creditelor neperformante în portofoliul total de credite s-a majorat cu aproape 10 puncte procentuale de la începutul anului, ajungând până la 16,6 procente în luna noiembrie 2009, iar în luna iunie, o bancă de dimensiuni medii (Investprivatbank) a devenit insolubilă. Insolvabilitatea Investprivatbank este rezultatul mai multor factori, inclusiv concentrarea excesivă a portofoliului în sectoarele afectate de recesiune dar și nereguli în gestionarea riscurilor care nu au fost raportate Băncii Naționale. Deși deponenților persoane fizice li s-a achitat totul, situația băncii în cauză încă urmează să fie reglementată, după ce vor fi gata rezultatele evaluării portofoliului și activelor.

6. **BNM a reacționat prin intensificarea activității sale de supraveghere și reglementare.** Băncilor li s-a cerut să angajeze firme de audit independente cu reputație pentru a face un diagnostic și pentru a evalua calitatea activelor sale dar și pentru a examina metodele utilizate de bănci pentru a-și gestiona riscurile. BNM, de asemenea, a inițiat o procedură de monitorizare atentă și sporită a activității bancare în baza rapoartelor lunare prezentate de bănci vizând indicatorii de stabilitate financiară și teste de stres. În scopul reducerii riscului asociat cu expunerile la creditele „mari” și expunerile băncilor la părți afiliate, BNM și-a modificat regulamentele respective, reducând limita de expunere netă a oricărei persoane sau oricărui grup de persoane de la 25 la 15 procente din capital, iar limita de expunere brută a oricărei persoane afiliate sau oricărui grup de persoane afiliate de la 20 la 10 procente din capital. BNM de asemenea a recomandat băncilor (i) să sporească nivelul de transparență cu privire la structura de proprietari ai băncilor; (ii) să implementeze politici

bine definite de gestionare a lichidităților și, (iii) să întreprindă teste de stres, pentru a identifica vulnerabilitățile potențiale.

7. **Impactul crizei a fost agravat de reținerile în implementarea reformelor de piață și introducerea programelor de asistență socială bine direcționate pentru cei săraci.** Un șir de sectoare ale economiei naționale au fost reglementate în mod excesiv, existând bariere de intrare pe piață și un nivel scăzut de concurență. În consecință, prețurile pe piața internă pentru bunuri de consum, depășeau semnificativ prețurile internaționale. Tarifele la serviciile comunale, în linii generale, au rămas cu mult sub nivelul de recuperare a costurilor, cauzând datorii substanțiale și investiții insuficiente în aceste sectoare. Introducerea sistemului de asistență socială bine direcționată a fost întârziată, cauzând greutăți mari pentru multe grupuri vulnerabile, în timp ce alocările bugetare pentru sistemul existent de compensații nominative (bazate pe categorii) au fost epuizate până la mijlocul anului 2009.

8. **Ca răspuns la criza economică, noi am lansat un Plan de stabilizare și relansare economică,** care conține măsuri decisive menite să ajute întreprinderile și populația să depășească criza economică. Măsurile din Plan, o mare parte dintre care sunt incluse în acest Memorandum, sunt menite să asigure stabilizarea finanțelor publice, restabilirea creșterii economice și protejarea populației vulnerabile. Noi deja am implementat câțiva primi pași, îndreptați spre promovarea unei economii de piață și îmbunătățirea climatului de afaceri, în scopul creării unei baze durabile pentru o creștere economică robustă:

- **Pentru crearea unei administrații publice moderne în stil european, au fost lansate o serie de reforme de optimizare și sporire a eficienței serviciului public.** Câteva agenții și ministere au fost disființate consolidate în structurile existente sau reorganizate, în scopul de a fortifica capacitățile acestora de a oferi servicii de calitate, minimizând în același timp povara asupra sectorului privat.
- **Pentru stimularea comerțului și promovarea concurenței, noi am eliminat multe restricții formale și ne-formale la exporturi și importuri., În mod specific, am anulat restricțiile la exportul de vin, struguri și produse cerealiere care constituie o parte importantă din exporturile moldovenești.** De asemenea, am anulat certificarea obligatorie pentru fiecare lot de la importuri, ceea ce trebuie să ajute la îmbunătățirea ofertei și reducerea prețurilor bunurilor importate. Verifica produse
- **Planul nostru este elaborat în așa fel încât să atenueze impactul asupra celor mai vulnerabili.** Ne așteptăm ca criza economică să afecteze în mod semnificativ indicatorii de sărăcie, în special avându-se în vedere faptul că 30 procente din gospodăriile casnice sunt beneficiari ai remitențelor, care se așteaptă să se reducă cu peste 35 procente în 2009. În atare condiții, scopul nostru este de a echilibra finanțele

publice, asigurând în același timp protecția celor mai vulnerabile persoane și sprijinind relansarea economică.

II. OBIECTIVELE PROGRAMULUI PENTRU 2010-2012

9. **Programul pentru care noi solicităm asistența Fondului, are menirea de a asigura restabilirea durabilității situației bugetare și a sectorului extern, menținerea stabilității financiare și susținerea creșterii economice.** Pentru a atinge aceste scopuri, politicile noastre macroeconomice se bazează pe patru piloni: (i) politicile bugetar-fiscale pentru a inversa în următorii trei ani deteriorarea poziției structurale din 2008-2009, menținându-se prioritățile în domeniul investițiilor publice și cheltuielilor sociale; (ii) politici monetare și valutare flexibile pentru a ține inflația sub control, a facilita ajustarea la șocuri și a restabili nivelul adecvat al rezervelor valutare; (iii) asigurarea stabilității financiare prin consolidarea cadrului legal de lichidare a băncilor și monitorizarea atentă a sectorului financiar, însoțită de acțiuni rapide oriunde și oricând este necesar; și (iv) reforme structurale pentru a valorifica și consolida potențialul economiei.

10. **Pornind dintr-o poziție nefavorabilă în 2009, programul nostru are scopul de a restabili poziția bugetară durabilă către 2012.** În urma acțiunilor decisive pe care le-am întreprins în scopul de a armoniza cheltuielile cu resursele disponibile, deficitul bugetar pentru 2009 va fi limitat la 9 procente din PIB. Noi intenționăm să continuăm aceste eforturi, reducând deficitul general până la 3 procente în 2012. Aceste obiective, în mare parte, vor fi realizate prin reducerea constantă, în baza reformelor, a cheltuielilor curente până la nivelele care se potrivesc cu resursele de care dispune Moldova, în timp ce investițiile publice vor fi majorate iar programul de asistență socială va fi fortificat. Plus la aceasta, măsurile de largire la bazei fiscale și modernizare a administrării fiscale trebuie să asigure majorarea veniturilor la buget și să susțină ajustările efectuate.

11. **Obiectivele noastre macroeconomice pentru 2010 sunt prudent optimiste, fiind influențate de relansarea economică graduală prognozată la partenerii noștri comerciali.** Noi prognozăm că recesiunea economică să fie stopată către primul trimestru a anului 2010, iar ritmul anual al creșterii economice să atingă cota de 1½ procente. Politica monetară va ținti o inflație de 5 procente până la sfârșitul anului, și noi considerăm că acest nivel este adecvat pentru Moldova, avându-se în vedere rata relativ înaltă a inflației la unii parteneri comerciali principali. Deficitul contului curent se va extinde puțin până la 10¼ procente din PIB de la cota de 9 procente în 2009, pe fundalul creșterii importurilor cauzate de prețurile mai mari la energia importată și relansarea investițiilor.

12. **Pe termen mediu, ne așteptăm ca economia să-și recapete potențialul său iar inflația să rămână stabilă și la un nivel scăzut.** Ne așteptăm ca ritmul de creștere

economică să atingă cota de 5 procente până în 2012, fiind determinat de relansarea investițiilor și a exporturilor, iar remitențele să înceapă a crește lent pentru a ajunge la nivelul din 2008. Inflația trebuie să rămână la nivelul de aproximativ 5 procente, fiind ancorată de credibilitatea și transparența tot mai mare a politicii monetare. Deficitul contului curent se va stabiliza în jurul cotei de 10 procente din PIB — un nivel care poate fi cu ușurință finanțat din investițiile directe străine și resursele din asistența oficială. Procesul dat va fi sprijinit de consolidarea poziției bugetar-fiscale, precum și îmbunătățirea competitivității, generate de reformele structurale și flexibilitatea tot mai mare a cursului de schimb, în timp ce rezervele trebuie să rămână la nivele adecvate.

III. POLITICILE PENTRU 2010

A. Politica bugetar-fiscală

13. **Noi intenționăm să reducem deficitul bugetului public general până la 7 procente în 2010, în mare parte prin raționalizarea cheltuielilor curente.** O provocare principală este de a ține sub control fondul de salarizare tot mai mare în sectorul bugetar, care ar putea atinge o cota nepermisă de 15.3 procente din PIB în 2010, în cazul în care politicile rămân neschimbate. Măsurile enumerate mai jos îl vor limita la 11.7 procente din PIB. Al doilea obiectiv important este de a reduce cheltuielile pentru bunuri și servicii cu circa 0,7 puncte procentuale din PIB. Și în final, noi vom reduce subvențiile mai puțin prioritare pentru sectorul real cu 0.4 puncte procentuale din PIB. La partea de venituri, noi am majorat impozitele indirecte pentru a obține suplimentar 1.1 puncte procentuale din PIB, pe când reducerea fondului de salarizare în sectorul bugetar va duce la pierderea a 0,4 puncte procentuale din PIB comparativ cu păstrarea politicilor neschimbate. Principalele măsuri de politici sunt enumerate mai jos.

Principalele măsuri de reducere a cheltuielilor:

- a. *Modificarea Legii Nr.355 privind salarizarea în sistemul bugetar, pentru a modifica majorările la salarii care sunt nepermise în condițiile actuale:* (i) amânarea până în 2012 a majorării cu 20 procente a salariilor funcționarilor publici, militarilor, colaboratorilor serviciului militar, serviciului de securitate și organelor de ordine publică; (ii) reeșalonarea majorării salariilor angajaților din învățământ, pentru a implementa această majorare mai gradual în perioada 2009-2011; (iii) amânarea a orice fel de majorări salariale planificate pentru 2010 până în 2012-13. Aceste măsuri vor genera economii de 1.8 miliarde lei în 2010 (2.8 procente din PIB), dacă politicile nu se modifică.

- b. *Înghețarea angajărilor în sectorul bugetar la 232,000 angajați, eliminarea funcțiilor permanent vacante și reducerea fondului de salarizare planificat în bugetul pentru 2010 cu trei procente din contul posturilor temporar vacante, atingând economii totale în valoare de aproximativ 400 milioane lei (0.6 procente din PIB).*
- c. *Continuarea implementării planului adoptat de guvernarea precedentă privind optimizarea numărului de angajați în sectorul bugetar. În 2010, noi vom elimina cel puțin 4,000 unități de personal, ceea ce va reduce cheltuielile pentru salarizare cu aproape 50 milioane lei pentru 2010 și aproximativ 100 milioane în calcul anual.*
- d. *Reducerea în mediu cu 20 procente a alocațiilor bugetare pentru bunuri și servicii cu prioritate joasă; pentru a evita datoriile se cere de a spori controalele asupra procesului de achiziții în scopul de a nu admite asumarea unor angajamente nepermise.*
- e. Reducerea subvențiilor în agricultură până la 350 milioane lei, ceea ce este cu 300 milioane lei (0.4 procente din PIB) mai puțin decât sumele alocate în 2009.

Principalele măsuri de sporire a veniturilor:

- f. *Majorarea cotelor accizelor la un șir de produse (inclusiv la benzină, motorină, produse din tutun, băuturi spirtoase, cosmetice, automobile de lux, etc.) pentru a le aduce mai aproape de cotele aplicabile în țările vecine. Aceasta va majora veniturile în 2010 cu aproximativ 600 milioane lei (0.9 procente din PIB);*
- g. *Majorarea cotei TVA la gazele naturale de la 5 la 6 procente. Pe lângă efectul simplificării regimului de impunere a TVA în agricultură, bugetul va obține venituri în valoare de aproximativ 135 milioane de lei (0,2 procente din PIB);*

Pentru a asigura o finanțare adecvată a bugetului pentru 2010, solicităm utilizarea echivalentului a 95 milioane DST (cca 150 milioane USD) din totalul de mijloace accesate în cadrul aranjamentului, sumă împărțită în primele trei tranșe, așa cum este indicat în Tabelul 1, pentru suport bugetar. Această solicitare este motivată prin lipsa accesului Moldovei la piațele internaționale de capital și capacitatea limitată de absorbție a pieței interne de valori mobiliare de stat, care deja se află aproape de nivelul de saturare, ca urmare a împrumuturilor considerabile pe intern în 2009.

Noi vom adopta, în calitate de **măsuri prealabile** pentru solicitarea unui program cu FMI - bugetul modificat pentru 2009 și bugetul pentru 2010, precum și amendamentele la Legea salarizării în sistemul bugetar Nr. 355. Suntem gata să implementăm măsuri bugetar-fiscale adiționale pentru a atinge deficitul bugetar planificat, în cazul în care situația la venituri se va deteriora sau dacă finanțările nu vor fi pe măsura așteptărilor.

14. **Pentru a facilita restabilirea poziției bugetar-fiscale durabile pe termen mediu, noi vom adopta și măsuri care vor avea efect după 2010.** În mod specific,

- a. Vom *reintroduce impozitul pe venitul persoanelor juridice*, aplicând o singură cotă joasă de (10 procente) pe o bază largă și uniformă, cuprinzând toate sectoarele și regiunile. În scopul de a nu spori povara fiscală asupra agenților economici până când economia se va restabili după perioada de criză, această măsură va fi aplicată pentru veniturile câștigate începând cu 2012. Anunțăm această măsură acum pentru a oferi agenților economici timp pentru a se pregăti. Vom avea nevoie de asistență tehnică din partea FMI, în vederea stabilirii bazei fiscale în conformitate cu cele mai bune practici, pentru a minimiza povara asupra activității investiționale și a asigura tratament uniform pentru diferiți agenți economici.
- b. În contextul reformei sistemului educațional, noi vom *optimiza rețeaua de instituții școlare*, prin reducerea cu patru a numărului școli profesionale și înghețarea înscrierii la trei colegii pedagogice în 2010 (ce urmează să fie închise în 2012); mai mult ca atât, vom promova consolidarea autonomiei financiare a universităților.]

B. Politica monetară și valutară

15. **Politica monetară se va axa în continuare pe menținerea inflației conform țintei stabilite de BNM și există spațiu pentru relaxarea ulterioară a politicii pe termen scurt.** Scăderea recentă a inflației oferă oportunitatea de a o menține la niveluri sub 10% în perioada următoare, asigurând, astfel, o ancoră nominală pentru economie. În același timp, trezește îngrijorare subestimarea mare a țintei inflației pentru 2009 de către BNM în condițiile semnelor unei deflații. Pentru echilibru, trebuie de asemenea să ținem cont de riscul posibil al inflației, care ar putea proveni din așteptata recuperare a prețurilor la energie și a cererii de energie; aceste tendințe sugerează că ar fi oportună o careva relaxare a politicii monetare, cu condiția că aceasta nu va compromite obiectivele de inflație prevăzute pentru anul 2010.

16. **În termeni mai generali, există necesitatea unui cadru clar, credibil și funcțional al politicii monetare, care va trebui să fie comunicat opiniei publice și susținut printr-o consolidare ulterioară a capacităților.** Cu acest scop, către 31 martie 2010, Consiliul de Administrație al BNM va adopta un asemenea cadru, de rând cu un plan de acțiuni în vederea implementării sale, ce conține obiective, responsabilități și termene bine definite, care ar ghida eforturile necesare funcționale și de comunicare. În paralel, BNM va relua operațiunile pe piața deschisă, și va lucra în vederea îmbunătățirii capacităților sale de prognoză și analiză, precum și va promova transparența prin comunicare regulată cu publicul larg referitor la obiectivele și instrumentele de politică monetară. Începând cu ianuarie 2010, BNM va publica rapoarte trimestriale, cu o analiză a performanței politicii monetare, precum

și o prognoză a inflației și a indicatorilor macroeconomici principali. BNM și BNS vor conveni asupra unei metodologii și își vor împărți responsabilitățile de compilare și publicare a inflației de bază, astfel, ca publicarea lunară a inflației de bază să poată fi inițiată nu mai târziu de ianuarie 2010.

17. Între timp, intervențiile BNM pe piața valutară vor avea ca scop doar contracararea fluctuațiilor neprevăzute, fără a se opune tendințelor de pe piață.

Evoluțiile recente au scos în relief vulnerabilitatea Moldovei la șocuri externe, ceea ce justifică intervențiile ocazionale pe piața valutară. Însă, trebuie de evitat tentativele de opunere la tendințele persistente, deoarece aceasta ridică costurile de producție și fiscale ale ajustării economiei și duce la epuizarea rezervelor. În acest context, BNM va promova o politică de schimb valutar suficient de flexibilă și va apela la intervenții doar ca la un instrument excepțional și doar în momente de volatilitate sporită.

18. Profitând de relaxarea tensiunilor financiare globale, BNM își restabilește rezervele valutare internaționale. În particular, rezervele nete internaționale, conform definiției stipulate în Memorandumul Tehnic de Înțelegere, au fost majorate până la 1300 milioane de dolari, pentru a le menține ca un amortizor eficient al șocurilor externe (**acțiune prealabilă**). Aceasta, în linii mari, corespunde acoperirii a 4,5 luni de importuri din anul 2010 în termeni de rezerve brute. Această acoperire, deja exprimată printr-un nivel scăzut al importurilor, pare potrivită dacă ținem cont de riscurile înalte de pierderi pentru stabilitatea externă. Injecțiile viitoare de lichidități corespund, de asemenea, scopurilor de relaxare a politicilor monetare de termen scurt și necesității de a susține creditarea de către bănci a sectorului real.

C. Asigurarea stabilității financiare

19. BNM a identificat necesitatea de a face modificări în legislație pentru a-și consolida capacitățile de a recurge la intervenții la etape timpurii în băncile cu probleme și pentru a depăși dificultățile de ordin legal asociate cu asemenea acțiuni. Cu acest scop, către 15 februarie 2010, Guvernul va aproba și prezenta parlamentului un set de amendamente la Legea cu privire la instituțiile financiare, care ar consolida instrumentele disponibile pentru abordarea băncilor cu probleme (**criteriul de performanță structurală**). În particular, amendamentele vor:

- introduce un cadru pentru intervenții la etape timpurii prin administrare oficială, în care BNM ar putea aduce băncile cu probleme sub propriul control, cu scopul reabilitării sau lichidării lor rapide și eficiente;
- consolida cadrul de realizare a tranzacțiilor de procurare și asumare a responsabilităților băncilor falimentate;
- în măsura în care nu este prevăzut deja de legislația în vigoare, a autoriza și reglementa utilizarea unor bănci-punte și alte instrumente similare ca mecanism de lichidare; și

- permite ca BNM să supravegheze atât administratorii oficiali, cât și lichidatorii.

Ținând cont de regimul existent, autoritățile vor examina, de asemenea, în colaborare cu personalul FMI, riscurile de litigii, care ar diminua eficiența măsurilor de lichidare a băncilor. În cazurile necesare și potrivite, amendamentele vor include măsuri de a echilibra răspunderea adecvată prin sistemul judiciar cu lichidare eficace a băncii, care ar ajuta la menținerea stabilității financiare și le-ar permite deponenților asigurați un acces rapid la banii lor.

Înainte de 15 aprilie 2010, Guvernul va aproba și prezenta parlamentului un șir de amendamente la Legea cu privire la garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar (LGD), care ar permite deponenților un acces timpuriu la banii depuși în cazul falimentului băncii (**criteriul de performanță structurală**). În particular, amendamentele vor:

- autoriza achitări timpurii deponenților asigurați din Fondul de Garantare a Depozitelor (FGD) mai degrabă pe baza datelor băncii, decât pe baza unui proces îndelungat de verificare de către lichidator;
- autoriza utilizarea fondurilor FGD pentru a facilita tranzacția de procurare a băncii și asumare a responsabilităților acesteia;
- asigura coordonarea și schimbul de informații dintre FGD și BNM și asigura confidențialitatea informației prin revederea procedurilor de numire și calificare ca membru al consiliului FGD.

20. **BNM va continua să monitorizeze îndeaproape lichiditatea băncilor și activitatea lor cu valuta străină.** Cu acest scop, BNM va realiza teste de stres lunare pentru fiecare bancă și va evalua sistemele de control intern și capacitatea de gestionare a riscurilor la fiecare bancă. Rezultatele testelor de stres și ale studiului de diagnosticare continuu și independent vor fi utilizate pentru a determina necesitatea unor injecții de capital, astfel ca rata de suficiență a capitalului băncilor să se mențină în siguranță peste nivelul de 12 procente pe toată durata programului. BNM va colecta și împărtăși cu personalul FMI rezultatele studiilor actuale de diagnosticare la toate băncile cu aplicarea metodelor conservative de evaluare a activelor, așa cum a fost recomandat anterior de experții FMI (**criteriul de performanță structurală**).

D. Reforme structurale

21. **Noi susținem cu fermitate că realizarea unor reforme substanțiale de îmbunătățire a climatului de afaceri va fi crucială pentru a asigura recuperarea economiei.** Pentru stimularea investițiilor interne și străine, o prioritate de bază pentru noul guvern ar fi simplificarea masivă a reglementărilor de afaceri. Mai precis, guvernul va:

- reduce cardinal numărul categoriilor de bunuri supuse procedurilor de certificare și licențiere obligatorie și alte tipuri de autorizări impuse activităților de afaceri;
- implementa politica ghișeului unic pentru a facilita relațiile dintre agenți economici și Guvern fără necesarul de a apela la alte agenții guvernamentale
- moderniza cadrul legal pentru autorizarea construcțiilor cu scopul reducerii duratei și numărului de proceduri asociate cu obținerea permisului pentru construcție;
- introduce modificări în legea cu privire la societăți pe acțiuni în scopul aducerii acesteia în conformitate cu cele mai bune practici de protejare a investițiilor;
- reduce povara raportării fiscale prin promovarea completării declarațiilor electronice;
- simplifica procedurile de înregistrare și lichidare a afacerilor;
- elimina duplicarea solicitărilor de informații impusă de autoritățile publice;
- îmbunătăți substanțial cadrul de reglementare a serviciilor sanitar-veterinare.

22. **Ca parte a eforturilor noastre continue menite pentru promovarea reformei serviciul public**, noi intenționăm să introducem un sistem nou de salarizare pe baza de merite și performanțe pentru angajații sectorului public. Luând în considerație situația actuală caracterizată printr-o rată înaltă a șomajului, noul sistem va fi introdus în 2011, de îndată ce va scădea presiunea crizei.

23. **Noi intenționăm să asigurăm reforma sistemului de asigurări sociale în scopul îmbunătățirii sustenabilității financiare al acestui sistem.** Politicile care stau la baza atingerii acestui scop includ următoarele: (i) începând cu anul 2010, a efectua retragerea treptată a privilegiilor prevăzute pentru funcționarii publici, judecători și procurori în cazul pensionării timpurii prin majorarea vârstei de pensionare cu 6 luni în fiecare an până la atingerea vârstei standard de pensionare; (ii) a extinde obligația de plată a contribuțiilor de asigurare socială în scopul de a cuprinde totalul persoanelor încadrate în câmpul muncii în Moldova în conformitate cu acordurile bilaterale; și (iii) a îmbunătăți în anul 2010 mecanismul de indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă în scopul unei alinieri mai bune cu motivarea angajatorilor și angajaților.

24. **Noi considerăm, că eliminarea costurilor cvasi-fiscale în sectorul serviciilor comunale de utilități publice rămâne o prioritate cheie.** Tarifele la livrarea agentului termic trebuie stabilite fără orice influență politică ci invers, să reflecte o evaluare obiectivă și transparentă a costurilor incluse în tariful agentului termic. Prin urmare, până la finele anului 2009, noi vom modifica legislația actuală în scopul asigurării de-politizării procesului prin transferarea acestei competențe către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică

(ANRE) (**acțiune prealabilă**). Noile tarife la energia termică, ce vor fi stabilite de ANRE până la 14 ianuarie 2010, vor acoperi costurile de amortizare și toate costurile variabile necesare pentru producerea, transportarea, distribuirea și livrarea energiei termice; mai mult ca atât, el va fi obligatoriu din punct de vedere juridic(**acțiune prealabilă**). În același timp, noi o să întreprindem unele măsuri pentru asigurarea independenței regulatorului de deciziile executivului prin transferarea către Parlament autorității de a desemna consiliul de administrare al ANRE și de a aproba bugetul Agenției.

E. Protecția persoanelor cu venituri mici

25. **În scopul reducerii impactul recesiunii asupra celor mai vulnerabile pături ale populației, noi intenționăm să consolidăm eforturile pentru a asigura implementarea deplină a noului sistem bine direcționat de asistență socială.** Până în 31 martie 2010, guvernul va aproba un plan de expansiune rapidă a unui sistem bine direcționat de asistență socială în vederea cuprinderii a cel puțin 2/3 a beneficiarilor eligibili până la finele anului 2010 (adoptarea acestui plan va fi un **criteriu de performanță structurală**). Deja se desfășoară o companie intensă de comunicare care are ca scop promovarea cuprinderii gospodăriilor casnice eligibile de acest sistem nou. Venitul Minim Garantat va fi majorat substanțial până la nivelul sărăciei extreme estimată pentru 2010, iar noile reglementări pentru îmbunătățirea mecanismului utilizat pentru determinarea eligibilității vor fi aprobate de Guvern până la finele lunii ianuarie 2010. Alocațiile bugetului 2010 pentru scopurile asistenței sociale, inclusiv prestațiile de șomaj vor fi majorate cu 36 la sută și vor constitui 630 milioane lei în scopul asigurării finanțării depline în cadrul noului sistem. Pentru a minimiza suprapunerii a plăților, noi am purces la accelerarea lichidării sistemului vechi ineficient de acordare a “compensațiilor nominative” (bazat pe categorii) prin stoparea înregistrării noilor beneficiari și prin înghețarea începând cu 1 ianuarie 2010 a cuantumului compensațiilor.

F. Evaluarea salvagădării

26. Noi recunoaștem importanța efectuării evaluării salvagădării până la prima revizuire a programului. NBM își exprimă acordul de a accepta vizita misiunii FMI în domeniul salvagădării și să ofere acesteia toate informațiile solicitate fără întârziere.

G. Monitorizarea programului

27. **Programul va fi monitorizat în baza revizuirilor semi-anuale a acțiunilor prealabile, criteriilor de performanță cantitative, țintelor indicative și criteriilor de performanță structurală.** Se preconizează ca prima revizuire în cadrul programului să fie finalizată până la 30 iunie 2010, a doua – până la 31 decembrie 2010. Criteriile de performanță cantitative (cu termenul-limită la 31 martie 2010 și 30 septembrie 2010) includ: (i) plafoanele privind deficitul general de casa al guvernului general; (ii) plafonul privind

activele interne nete ale BNM; (iii) nivelul minim al stocului rezervelor internaționale nete ale BNM; (iv) plafonul privind contractarea sau garantarea datoriilor externe neconcesionale de către guvernul general; și (v) neacumularea arieratelor la plăți externe (criteriu de performanță permanent). Țintele indicative vizează: (i) plafonul privind baza monetară; (ii) plafonul privind modificarea arieratelor la cheltuieli interne ale guvernului general; (iii) plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general și (iv) nivelul minim privind cheltuielile sociale prioritare. Indicatorii care servesc drept criterii de performanță vor deveni ținte indicative pentru finele lunii iunie 2010 și lunii decembrie 2010. Repartizarea procurărilor în cadrul mecanismului și programul revizuirilor sunt redată în Tabelul 1 atașat la prezentul Memorandum; ținta cantitativă pentru finele lunii martie 2010, finele lunii iunie 2010, finele lunii septembrie 2010, și finele lunii decembrie 2010, și criteriile de performanță continue sunt redată în Tabelul 2; iar acțiunile prealabile și criteriile de performanță structurală sunt redată în Tabelul 3. Acțiunile prealabile și criteriile de performanță structurală pentru a doua revizuire vor fi specificate în cadrul primei revizuri. Înțelegerile privitoare la criteriile de performanță cantitative și măsurile structurale descrise în acest Memorandum sunt elaborate în continuare în cadrul Memorandumului Tehnic de Înțelegere atașat la Memorandumul actual.

28. Pe lângă politicile stipulate în acest Memorandum, Guvernul este pregătit să adopte măsurile adiționale de politică care vor fi potrivite pentru asigurarea atingerii acestor scopuri. Noi ne vom consulta cu FMI în ceea ce privește adoptarea noilor măsuri și vom prezenta informațiile solicitate de acesta în scopul monitorizării progreselor în decursul implementării programului. Totodată, noi vom continua consultările cu FMI pe marginea politicilor noastre economice inclusiv și în perioada după expirarea actualului mecanism în conformitate cu politicile Fondului privitoare la astfel de consultări.

Tabelul 1. Moldova: Debursarea fondurilor și termenii de efectuare a revizuirilor în conformitate cu aranjamentele ECF/EFF propuse¹

Data disponibilității	Condiții	(milioane de DST)			Procent din cotă		
		Total	ECF	EFF	Total	ECF	EFF
29 ianuarie 2010	Aprobarea aranjamentului de către consiliul de directori	60.00	40.00	20.00	48.70%	32.5%	16.2%
30 iunie 2010	Respectarea criteriilor de performanță la finele lunii martie și finalizarea primei revizuiți	60.00	40.00	20.00	48.70%	32.5%	16.2%
31 decembrie 2010	Respectarea criteriilor de performanță la finele lunii septembrie și finalizarea celei de-a doua revizuiți	50.00	40.00	10.00	40.58%	32.5%	8.1%
30 iunie 2011	Respectarea criteriilor de performanță la finele lunii martie și finalizarea celei de-a treia revizuiți	50.00	20.00	30.00	40.58%	16.2%	24.4%
31 decembrie 2011	Respectarea criteriilor de performanță la finele lunii septembrie și finalizarea celei de-a patra revizuiți	50.00	16.96	33.04	40.58%	13.8%	26.8%
30 iunie 2012	Respectarea criteriilor de performanță la finele lunii martie și finalizarea celei de-a cincea revizuiți	50.00	13.92	36.08	40.58%	11.3%	29.3%
31 decembrie 2012	Respectarea criteriilor de performanță la finele lunii septembrie și finalizarea celei de-a șasea revizuiți	49.00	13.92	35.68	40.26%	11.3%	29.0%
		369.60	184.80	184.80	300%	150%	150%

Sursă: Estimările și prognozele personalului FMI.

Notă: Suma totală în valoare de 95 milioane de DST, alocată în cadrul ECF, va fi debursată Ministerului Finanțelor pe contul BNM, pentru susținere bugetară. Această sumă va fi împărțită între primele trei achiziții, după cum urmează: (i) 40 milioane de DST din prima procurare; (ii) 30 milioane de DST din a doua procurare și (iii) 25 milioane de DST din a treia procurare.

1/ Cota Moldovei este egală cu 123.2 milioane de DST.

Tabelul 2. Moldova: Criteriile cantitative de performanta si tintele indicative, septembrie 2009-decembrie 2010
(cumulativ de la inceputul anului calendaristic, în milioane de lei moldovenești, dacă nu este indicat altfel)

	2009		2010			
	30 septembrie	31 decembrie	31 martie	30 iunie	30 septembrie	31 decembrie
	Estimat	Planificat	criterii de performanță	Indicativ	criterii de performanță	Indicativ
1. Criterii cantitative de performanta						
Plafioanele privind deficitul total de casa al guvernului general ¹	2,880	5,368	1,161	2,254	3,308	4,474
Plafon privind activele interne nete ale BNM (stoc) ^{2, 3}	-1,491	-5,090	-5,834	-6,411	-6,661	-5,867
Nivelul minim al stocului rezervelor internationale nete ale BNM (stoc, milioane de dolari SUA) ^{2, 3}	980	1,300	1,351	1,407	1,436	1,430
Plafon privind contractarea sau garantarea datoriilor externe neconcesionale de catre guvernul general (milioane de dolari SUA) ²	[...]	[...]	65	125	125	125
2. Criterii permanente de performanta						
Plafon privind acumularea arieratelor la plati externe (milioane de dolari SUA) ²	0	0	0	0	0	0
3. Tinte indicative						
Plafonul privind baza monetara (stoc) ³	9,544	10,900	10,784	10,889	10,999	11,716
Plafonul privind modificarea arieratelor la cheltuielile interne ale guvernului general ⁴	454	0	0	0	0	0
Plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general	5,081	7,193	1,888	3,905	5,665	7,531
Nivelul minim privind cheltuielile sociale prioritare ale guvernului general ⁵	6,369	8,779	2,161	4,504	7,005	9,317
<i>De referinta:</i>						
Granturi bugetare din asistenta macro-financiara acordata de Comisia Europeana (milioane de EURO)	0	0	0	25	25	50
Programele oficiale de sustinere a bugetului și a proiectelor prin granturi si imprumuturi ale Comisiei Europene si Bancii Mondiale (milioane dolari SUA)	48	97	33	126	169	243
Imprumuturi finantate din exterior pentru proiecte	293	518	175	441	924	1,117

Surse: Autoritatile Moldovei; estimarile si prognozele personalului Fondului

1/ Coeficientii de ajustare se aplică la plafioanele pentru deficitul general de casă al guvernului general în conformitate cu TMU (punctele 21-23 din TMU).

2/ Tinta în cadrul programului bazata pe cursul de schimb din program, stabilit în TMU (punctul 3 din TMU).

3/ Coeficientii de ajustare se aplică la plafonul privind activele interne nete, la nivelul minim al stocului rezervelor internationale nete și la plafonul privind baza monetară, potrivit TMU (punctele 24-25 din TMU)

4/ Definiția specificată în TMU (punctul 17 din TMU). Sumele indicate pentru finele lunilor septembrie și decembrie 2009 se referă la stocurile existente la momentul respectiv.

5/ Cheltuielile sociale prioritare ale guvernului general se definesc ca suma cheltuielilor periodice esentiale directionate pentru asistenta sociala (punctul 19 din TMU).

Tabelul 3. Acțiuni prealabile și criteriile de performanță structurală¹

Măsura	Perioada	Statut	Obiective
Acțiuni prealabile			
Aprobarea de către Parlament a bugetului rectificat pentru 2009 cu ținta deficitului stabilită în conformitate cu MEFP (¶10).	AP	Executat	A aduce alocațiile bugetare în conformitate cu resursele disponibile
Aprobarea de către Parlament a bugetului pentru 2010 cu ținta deficitului stabilită în conformitate cu MEFP (¶13).	AP	Executat	A facilita stabilitatea macroeconomică și a aplatiza riscurile pentru sustenabilitatea fiscală
Aprobarea de către Parlament a modificărilor la Legea cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar Nr. 355 pentru a aduce salariile în conformitate cu alocațiile fondului de salarizare în bugetul 2010 și cu MPEF (¶13).	AP	Executat	A asigura credibilitatea bugetului și a raționaliza cheltuielile de salarizare pentru a majora resursele disponibile pentru investiții și protecție socială
Rezervele internaționale nete a BNM, conform TMU, la finele lui decembrie se vor cifra la USS1300 milioane (¶18).	AP	Executat	A asigura un nivel adecvat a rezervelor și a spori încrederea pieței prin compensarea în parte a pierderilor din rezerve la începutul anului 2009
Aprobarea de către Parlament a cadrului legislativ pentru transferarea către ANRE a competențelor de a stabili direct tarifele pentru agentul termic în locul stabilirii actuale indirecte de către autoritățile municipale (¶24).	AP	Executat	A depolitiza stabilirea tarifelor și a stimula acoperirea costurilor în sectorul de încălzire centralizată.
Noile tarife la energia termică, care vor fi aprobate de ANRE până la 14 ianuarie 2010, vor asigura recuperarea, cel puțin, a costurilor variabile și de amortizare și vor avea caracter obligatoriu din punct de vedere juridic (¶24).	AP	Executat	A aplatiza riscurile fiscale generate de tarifele neadekvate
Criteriile de performanță structurală			
Aprobarea de către Guvern și prezentarea spre examinare Parlamentului a modificărilor la Legea Instituțiilor Financiare, în scopul consolidării instrumentelor pentru soluționarea situației băncilor problematice (¶19)	15-Feb-10		A facilita soluționarea rapidă a problemelor grave cu care se confruntă băncile
BNM va culege și va împărtăși cu FMI rezultatele studiilor diagnostice în derulare în toate băncile care se conduc de metodele conservative de evaluare a activelor convenite anterior cu FMI (¶20)	15-Feb-10		A identifica vulnerabilitățile sistemului bancar
Guvernul va adopta un plan care va permite expansiunea rapidă a noului sistem direcționat de asistență socială în vederea acoperirii a cel puțin 2/3 a recipienților eligibili până în finele 2010 (¶25)	31-Mar-10		A rectifica sistemul fragmentat și a îmbunătăți eficiența prestațiilor sociale pe durata recesiunii
Aprobarea de către Guvern a modificărilor la Legea cu privire la garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar, ceea ce va permite deponenților o accesare timpurie la depozite în cazul falimentării unei bănci (¶19).	15-Apr-10		A permite deponenților o accesare timpurie la resursele depozitate și ca urmare, a consolida încrederea față de sistemul bancar

¹ Numărul ce apare la sfârșitul fiecărui alineat se referă la alineatul respectiv din MPEF.

MEMORANDUMUL TEHNIC DE ÎNȚELEGERE

1. Acest Memorandum Tehnic de Înțelegere (TMU) are drept scop definirea variabilelor determinate de țintele cantitative (acțiuni prealabile, criteriile de performanță și ținte indicative) stabilite de Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP) și descrierea metodelor care trebuie utilizate pentru evaluarea performanței programului în raport cu aceste criterii.

A. Țintele Cantitative ale Programului

2. Programul va fi evaluat prin intermediul criteriilor de performanță și țăintelor indicative referitoare la:

- Plafioanele privind deficitul de casă total al guvernului general;
- Plafon privind activele interne nete (AIN) ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM);
- Nivelul minim al stocului rezervelor internaționale nete (RIN) ale BNM;
- Plafon privind contractarea sau garantarea datoriilor externe ne-concesionale de către guvernul general;
- Plafon privind acumularea arieratelor la plăți externe de către guvernul general (continuu);

Țintele indicative referitoare la:

- Plafonul privind baza monetară;
- Plafonul privind modificarea arieratelor la cheltuieli interne ale guvernului general;
- Plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general;
- Nivelul minim privind cheltuielile sociale prioritare al guvernului general.

B. Parametrii inițiali ai Programului

2. Pentru scopurile monitorizării programului, componentele bilanțului contabil BNM exprimate în dolari SUA (US\$), vor fi evaluate la cursul de schimb stabilit în program. Cursul de schimb stabilit de program pentru leul moldovenesc (MDL) în raport cu dolarul SUA este fixat la 12,3000 lei pentru un dolar SUA. Pentru scopurile programului, sumele denominate în alte valute, vor fi convertite în dolari SUA prin aplicarea cursurilor de schimb încrucișate de la sfârșitul lunii septembrie 2009, publicate pe WEB-situl FMI <http://www.imf.org>, inclusiv US\$/EUR = 1.4643, JPY/US\$ = 89.7700, CHF/US\$ = 1.0290, US\$/GBP = 1.6113, CNY/US\$ = 6.8290, SDR/US\$ = 0.631164.

C. Definiții Instituționale

4. Definiția bugetului **guvernului general** include bugetele de nivel central și local. Bugetul guvernului central include bugetul de stat (incluzând fondurile speciale, mijloacele speciale și proiectele finanțate din surse externe), bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală. Bugetele de nivel local includ fondurile speciale, mijloacele speciale și proiectele finanțate din surse externe. Nu se permite crearea fondurilor speciale sau extrabugetare noi pe durata programului. Vor fi excluse din această definiție orice entități de stat care au un statut juridic separat.

D. Definițiile din Program

5. Rezervele internaționale nete ale BNM în valute convertibile sunt definite ca diferența dintre rezervele brute și obligațiunile ce reprezintă rezervele autorităților străine în valută convertibilă. Pentru scopurile de monitorizare a acestui program, rezervele brute ale BNM includ aurul monetar, disponibilitățile de DST, mijloacele rezervate la FMI și disponibilitățile de valută convertibilă aflate în posesia sau sub controlul BNM, inclusiv disponibilitățile de hârtii de valoare denominate în valute convertibile, care pot fi utilizate liber pentru achitări la efectuarea tranzacțiilor internaționale, - toate fiind calculate reieșind din prevederile programului la rate de schimb bilaterale. Din activele de rezervă se exclud subscrierile de capital la instituțiile financiare străine, activele ne-financiare pe termen lung, mijloacele debursate de Banca Mondială sau alte instituții internaționale, destinate re-creditării și implementării proiectelor, activele în valute neconvertibile și activele de rezervă depuse drept gaj sau altfel grevate, precum și cererile în valută străină rezultate din tranzacțiile cu active derivative (contracte de tip futures, forward, swap sau opțiuni). Pasivele de rezervă în valute convertibile includ, prin definiție, utilizarea creditului FMI de către BNM, și pasivele BNM în valute convertibile față de nerezidenți cu scadența inițială de până la un an și un an. Obligațiunile care apar din utilizarea creditului Fondului de către BNM nu includ obligațiunile ce apar din utilizarea alocației SDR și utilizarea creditului FMI de către guvernul general. Din pasivele de rezervă se exclud pasivele cu scadența inițială mai mare de un an.

6. Baza monetară include banii în circulație (din afară băncilor), numerarul în casele băncilor, totalul rezervelor obligatorii și soldurile aflate la conturile corespondente în lei ale băncilor la BNM. Pentru scopurile evaluării respectării obiectivelor-țintă stabilite în program, valoarea bazei monetare va fi calculată ca media aritmetică a valorilor sale pentru ultimele cinci zile lucrătoare, înainte de și inclusiv data de control din program.

7. Activele externe nete (AEN) ale BNM includ rezervele brute în valute convertibile (conform definiției din par.5) plus activele externe în valute neconvertibile, mijloacele debursate de Banca Mondială sau alte instituții internaționale, destinate pentru re-creditare și implementarea proiectelor, precum și activele externe gajate sau grevate într-un alt mod, inclusiv creanțele în valută străină rezultate din tranzacțiile cu activele derivative și alte active externe nete, minus obligațiunile în valută străină ale BNM față de nerezidenți.

8. **Activele interne nete (AIN) ale BNM** sunt definite ca diferența dintre baza monetară (vezi definiția din pct.6) și activele externe nete ale BNM. Pentru scopurile evaluării respectării obiectivelor-țintă stabilite în program, valoarea AIN va fi calculată ca media aritmetică a valorilor sale pentru ultimele cinci zile lucrătoare, înainte de și inclusiv data de control din program.

9. Pentru scopurile calculării deficitului de casă total al bugetului guvernului general, **creditarea netă de către sistemul bancar** a guvernului general include datoria guvernului general față de sectorul bancar (cu excluderea creanțelor aferente dobânzilor acumulate, plăților fiscale și contribuțiilor sociale ale băncilor comerciale, precum și excluderea creditelor acordate de băncile comerciale din contul creditelor externe), plus overdraft-urile, creditele directe și disponibilitățile de valori mobiliare de stat, minus depozitele guvernului general (cu excluderea dobânzii calculate la depozitele guvernului și cu includerea conturilor proiectelor finanțate din surse externe)¹. Ministerul Finanțelor va pune la dispoziție datele cu privire la valorile mobiliare de stat deținute și datele vizând proiectele finanțate din surse externe.

10. **Plafoanele asupra deficitului de casă total al bugetului guvernului general** sunt cumulative de la începutul anului calendaristic și vor fi monitorizate **din punct de vedere al finanțării** după următoarele componente: creditul net al sistemului bancar acordat guvernului general, plus volumul net al valorilor mobiliare plasate de guvernul general în afara sistemului bancar național, plus alte credite nete acordate guvernului general de sectorul nebanca al țării, plus mijloacele obținute de guvernul general din contul debursărilor datoriei externe² pentru susținerea directă a bugetului și pentru implementarea proiectelor specifice, minus rambursările efectuate, precum și veniturile din privatizare obținute în rezultatul vânzării activelor guvernului general, după deducerea costurilor direct asociate cu vânzarea acestor active.

11. **Valorile mobiliare de stat** sub formă de instrument financiar cu cupon se vând la valoarea lor nominală și vor fi tratate în conturile bugetului drept instrumente de finanțare, prin înregistrarea sumelor de facto obținute de la cumpărători. La data răscumpărării, valoarea de vânzare (nominală) va fi înregistrată ca amortizare, iar plata cupoanelor va fi înregistrată ca achitare a dobânzilor la datoria internă.

12. **Plafoanele vizând datoria externă** se aplică la contractarea sau garantarea de către guvernul general, sau orice altă structură din numele guvernului general, a (i) datoriei externe pe termen scurt (cu scadența inițială până la și inclusiv un an) și (ii) contractarea sau garantarea datoriei neconcesionale pe termen mediu și lung cu scadența inițială mai mare de un an.

Datoria denominată în alte valute decât dolarul SUA va fi convertită în dolari SUA la ratele de schimb bilaterale prevăzute de program. Plafoanele datoriei nu vor fi aplicate la (i) creditele clasificate drept obligațiuni internaționale de rezervă ale BNM, (ii) modificările gradului de îndatorare rezultate din creditele refinanțate și operațiunile de reeșalonare a datoriei existente, (iii) creditele de la instituțiile financiare internaționale (IFI), inclusiv creditele FMI.

¹ La calculul creditului net al sistemului bancar către al bugetului guvernului general, se exclud următoarele conturi: 1731, 1732, 1733, 1735, 1761, 1762, 1763, 1801, 1802, 1805, 1807, 2711, 2717, 2721, 2727, 2732, 2733, 2796, 2801 și 2802.

² Datoria se determină în conformitate cu referința 3, mai jos.

13. Pentru scopurile de program, noțiunea de **datorie** are sensul definit în punctul 9 al *Ghidului privind criteriile de performanță aferente datoriei externe* (decizia Consiliului Directorilor FMI nr. 12274, adoptată la 24 august 2000 și modificată la 31 august 2009)³. Această definiție se aplică și la angajamentele contractate sau garantate pentru care nu a fost primită valoarea, precum și la datoria privată pentru care s-au acordat garanții oficiale și care, în consecință, constituie o obligațiune a sectorului public. Sunt excluse din această definiție creditele obișnuite de import-export, definite ca obligațiuni care apar în legătură cu acordarea directă, în activitatea comercială obișnuită, a creditului de la un furnizor la un cumpărător, adică când plata pentru bunuri și servicii este efectuată la un moment care diferă de momentul schimbării dreptului de proprietate asupra acestor bunuri și servicii. Aranjamentele de creditare a importului cuprinse de această excludere, sunt auto-amortizabile; ele conțin limite pre-specificate pentru sumele incluse și perioade de efectuare a plăților; ele nu implică emiterea de valori mobiliare.

14. Pentru scopurile programului, **garantarea** unei datorii apare din orice angajament legal explicit al guvernului general sau al BNM, sau a oricărei alte instituții ce acționează din numele guvernului general de a deservi o astfel de datorie în cazul neachitării din partea recipientului (se includ atât plățile în numerar și cele în natură), sau din orice obligațiune legală sau contractuală implicită de finanțare parțială sau integrală a unui deficit de mijloace a părții ce a luat împrumutul.

15. Concesionalitatea va fi calculată prin aplicarea unor rate de scont specifice pentru fiecare valută, în baza ratelor de dobândă comerciale de referință (CIRR) ale OECD, și ținându-se cont de toate detaliile acordului de împrumut, inclusiv scadența, perioada de grație, graficul de achitare, comisionul inițial și comisioanele de gestiune. Media CIRR pe zece ani va fi utilizată ca rată de scont pentru evaluarea concesionalității creditelor cu scadența inițială de cel puțin 15 ani, iar media CIRR pe șase luni va fi utilizată pentru evaluarea concesionalității creditelor cu scadența inițială de mai puțin de 15 ani. Atât la media pe zece ani, cât și la cea pe șase luni vor fi plusate următoarele marje: 0,75 procente pentru perioada de rambursare mai mică de 15 ani; 1 procent pentru perioada de 15–19 ani; 1,15 procente pentru perioada de 20–30 ani și 1,25 procente pentru perioada de mai mult de 30 ani. Elementul de grant al împrumutului poate fi calculat utilizând calculatorul concesionalității accesibil pe WEB-situl FMI <http://www.imf.org>.⁴ Pentru scopurile programului, o datorie este concesională dacă include un element de grant de cel puțin 35 procente, calculat în modul următor: elementul de grant a unei datorii este diferența dintre valoarea prezentă (VP) a datoriei și valoarea ei nominală, exprimată ca procentaj din valoarea nominală a datoriei. La calculul VP a datoriei la momentul contractării ei se utilizează reducerea valorii șirului viitor de plăți aferente deservirii acestei datorii. Ratele de scont utilizate pentru acest scop sunt ratele CIRR publicate de OECD.

³ Datoria este definită ca un angajament curent, nu extraordinar, survenit în baza unei obligațiuni contractuale prin furnizarea unei valori, fie sub formă de active (inclusiv monetare) sau servicii, și care solicită de la cel obligat să efectueze una sau mai multe plăți sub formă de active (inclusiv monetare) sau servicii, la un moment dat în viitor; aceste plăți vor fi deduse din suma principalului și/sau dobânzilor aferente contractului. Vor fi considerate datorii - arieratele, penalitățile și prejudiciile pronunțate de organele judiciare, rezultate în urmă neonorării unor plăți prevăzute de obligațiunile contractuale de stingere a datoriilor. Neachitarea unor plăți aferente unor angajamente care, conform acestei definiții, nu se consideră datorii (de exemplu, achitarea la momentul livrării) nu va duce la majorarea datoriei.

⁴ Actualmente disponibil la adresa <http://www.imf.org/external/np/pdr/conc/calculator/default.aspx>.

16. Pentru scopurile programului, **arieratele la plata datoriei externe** vor include toate angajamentele de deservire a datoriei ce au expirat (se au în vedere plățile de rambursare a sumei principale a împrumutului sau de achitare a dobânzii) care apar în legătura cu orice datorie contractată sau asumată de Guvernul central sau de BNM, sau de orice altă instituție care acționează din numele Guvernului central.

Plafonul privind arieratele noi la plățile externe va fi aplicat permanent, pe întreaga durată a Programului. Plafonul nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care vor rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu creditorii Clubului de la Paris; și în mod specific față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu amânarea plăților pe parcursul negocierilor.

17. Pentru scopurile programului, **arieratele la cheltuieli** ale guvernului general sunt definite ca obligațiuni de plată ce nu pot fi contestate (în cadrul sau în afara organelor judecătorești) și care trebuie să fie achitate, însă plata lor se reține cu mai multe de 30 zile. Acestea pot să apară la orice articol de cheltuieli, inclusiv transferuri, deservirea datoriei, salarii, pensii, achitarea consumului de energie sau plata pentru bunuri și servicii. Arierațele acumulate reciproc între bugetul de stat, bugetele guvernelor locale, bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală - nu se includ în plafonul privind arieratele aferente cheltuielilor bugetului guvernului general.

18. **Cheltuielile de personal ale guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor bugetare pentru salarii și recompense ale angajaților din sectorul public. Acest fond va include cheltuielile curente raportate la categoria „Salarii” în bugetul guvernului general, potrivit clasificării de program a bugetului anual, cu excepția salariilor angajaților CNAS și CNAM⁵.

19. **Cheltuieli sociale prioritare ale bugetului guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor periodice pentru asistența socială, ajutoarele de șomaj și plata pensiilor, precum și 95 procente de la cheltuielile pentru ocrotirea sănătății.

E. AJUSTORI

20. Ajustorii stabiliți în acest TMU se vor aplica pentru a evalua respectarea țintelor cantitative din program începând cu sfârșitul lunii martie 2010. Ei nu se vor aplica pentru (i) evaluarea respectării acțiunilor prealabile necesare pentru ca Consiliul să examineze solicitarea unui nou program-aranjament și (ii) evaluarea rezultatelor efective pentru 2009.

21. **Plafonul deficitului total de casă** al bugetului guvernului general va fi majorat cu suma mijloacelor în numerar utilizate pentru recapitalizarea BNM, sau va fi majorat cu valoarea nominală valorilor mobiliare de stat emise pentru același scop.

22. **Plafonul deficitului total de casă** al bugetului guvernului general va fi ajustat în sus (în jos)- adică deficitul bugetar planificat va fi majorat (reduc) –

⁵ La calculul cheltuielilor totale de personal ale guvernului general, vor fi utilizate următoarele conturi ale guvernului central, local, și fondurilor speciale, din sistemul Trezorerial al Ministerului Finanțelor: 111, 112 și 116.

reieșind din diferența totală (în plus sau minus) dintre granturile bugetare efectiv debursate din asistența macro-financiară acordată de Comisia Europeană (CE) și cele programate.

23. Plafonul deficitului total de casă va fi ajustat în jos (în sus)- adică, deficitul bugetar planificat va fi redus (majorat) – reieșind din debursarea mai mică (mare) a mijloacelor programate din debursările pentru proiectele finanțate din exterior, după cum este specificat în Tabelul 2 la MEFP. Din cauza decalajului în monitorizare, ajustarea în jos este plafonată la o pătrime din suma programată a împrumuturilor pentru proiectele finanțate din exterior. Ajustarea spre majorare se va limita la suma echivalentă cu 25 milioane de dolari S.U.A., calculată la rata de schimb prevăzută în program.

24. Plafonul bazei monetare va fi ajustat în jos (sus) și plafonul activelor interne nete ale BNM va fi ajustat în jos (sus) în mod simetric la orice reducere (majorare) în coeficientul rezervelor obligatorii la depozitele băncilor comerciale denominate în lei. Suma ajustării va fi calculată prin înmulțirea modificării în coeficientul rezervelor obligatorii la suma depozitelor și obligațiunilor băncilor comerciale în lei supuse cerințelor privind rezervele obligatorii.

25. Nivelul minim al RIN ale BNM va fi redus și plafonul AIN ale BNM va fi majorat în mod simetric reieșind din insuficiența granturilor și împrumuturilor oficiale externe de la CE și Banca Mondială, plafonat până la suma echivalentă a 50 milioane de dolari americani. În scopurile acestei definiții, pentru calcularea sumelor granturilor și împrumuturilor, se vor aplica cursurile de schimb din program.

F. Cerințele de Raportare

26. Datele macroeconomice necesare pentru evaluarea respectării criteriilor de performanță, țintelor indicative și indicatorilor de bază, vor fi oferite personalului Fondului, inclusiv, dar nu numai, datele specificate în tabelul 1. Autoritățile vor prezenta cu promptitudine colaboratorilor Fondului orice revizuire în date.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate personalului FMI

<i>Parametrii</i>	<i>Periodicitatea</i>
Parametrii bugetari (date prezentate de Ministerul Finanțelor)	
Operațiunile bugetului guvernului general: veniturile, cheltuielile și finanțarea (clasificarea funcțională și economică).	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Fondul de retribuire a muncii al guvernului general	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Numărul de unități ale sectorului bugetar, pe fiecare minister	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Numărul de angajați din sectorul bugetar, pe fiecare minister și fondul lor de retribuire a muncii respectiv	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Cheltuielile pentru asistență socială, după cum a fost stipulat în cadrul activității 457 a plăților sociale achitate de la bugetul asigurărilor sociale de stat	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Cheltuielile pentru pensii și prestații de șomaj, și cheltuielile pentru ocrotirea sănătății, raportate respectiv de CNAS și CNAM	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria internă	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Arieratele interne	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Veniturile din privatizare vărsate la buget (în lei și în valută străină, cu excluderea costurilor de tranzacționare)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Parametrii monetari (date prezentate de BNM)	
Sinteza monetară a BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Sinteza monetară a sistemului bancar	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Cerințele nete față de guvernul general (ale BNM și băncilor comerciale)	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Indicatorii financiari ai băncilor comerciale (Departamentul supraveghere bancară al BNM)	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Fluxurile valutare de numerar	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Operațiunile valutare (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Datele pieței valutare (volumul vânzărilor, intervențiile BNM, ratele de schimb)	Zilnic, nu mai târziu de 12 ore de la finele zilei
Operațiunile de sterilizare efectuate de BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Tranzacțiile de pe piața interbancară (volumul, ratele medii)	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Balanța de plăți (date prezentate de BNM)	
Datele contului curent și ale contului de capital	Un trimestru după finele trimestrului precedent
Transferurile persoanelor fizice de peste hotare prin intermediul sistemului bancar	Lunar, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria externă (date prezentate de Ministerul Finanțelor și BNM)	
Informații vizând noile împrumuturi externe contractate sau garantate de guvern	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Deservirea datoriei: suma datorată fiecărui creditor în parte, și sumele real achitate	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Debursarea granturilor și creditelor, pe fiecare creditor	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Alte date (prezentate de Biroul Național de Statistică)	
Indicele prețurilor de consum (general)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni.
Conturile naționale, după sectoarele de producere, în termeni nominali și reali	Trimestrial, nu mai târziu de trei luni de la finele fiecărui trimestru
Datele vizând exportul și importul, cu indicația valorii, volumului și unităților de referință, pe principalele categorii de mărfuri și țări	Lunar, nu mai târziu de două luni de la finele fiecărei luni